

САВРЕМЕНО КРИВИЧНО ПРАВО И ИСПИТИВАЊЕ ЛИЧНОСТИ ОКРИВЉЕНОГ

Тешкоће — Противречности — Тенденције

Испитивање личности окривљеног и његове средине, у току кривичног поступка, постало је неопходно од момента кад је кривичној санкцији одређен циљ у коме су поправка и ресоцијализација основни елементи. Намењена у првом реду да утиче на личност окривљеног, кривична санкција је морала бити прилагођена тој личности, другим речима индивидуализирана.

Циљ казне и потреба индивидуализације казне, онако како су напред изложени, данас су теоријски неоспорни. Филозофска дискусија о основима и циљевима казне, замењена је дискусијом о практичним могућностима остваривања овако постављених циљева и анализом постигнутих резултата.

Прихватање неопходности испитивања личности окривљеног отворило је питање средстава којим ће се ово испитивање вршити, и питање укључивања ових испитивања у кривични поступак. Остваривање поменутих циљева кривичних санкција и индивидуализације која треба да омогући правилан избор санкције, наилази међутим и данас, кад идеја већ давно није нова, на многобројне тешкоће, изазива многе противречности и отвара низ проблема који траже решење.

I. Тешкоће

1. Савремене идеје о циљевима казне, праћене идејом индивидуализације и потребом испитивања личности окривљеног, нису једнако продрале у науку, позитивно право и правосуђе, односно нису се у њима у подједнакој мери учврстиле. Продор и учвршћивање ових идеја у области науке данас је свршена ствар. У позитивним правима ситуација је различита: у неким законодавствима циљеви казне, потреба индивидуализације и потреба испитивања личности окривљеног нису изрично формулисани, у другим ове су установе изрично предвиђене али са рестрикцијама и ублажавањима комбиновано са другим елементима, а само у неким су прописане

изрично и без резерви. У сваком случају може се констатовати да је законодавац био мање одлучан у спровођењу ових идеја од доктрине која их је поставила, и ту опрезност треба разумети. За разлику од доктрине која остаје у области апстрактног и сноси само моралну одговорност за савесност обављених истраживања и искреност при закључивању, законодавац који убацује идеју у акцију сноси политичку одговорност за резултате, и сагласност доктрине није довољан разлог да прихвати одређену идеју. Кривично правосуђе које непосредно изриче кривичне санкције, довољно је упознато са савременим идејама о циљу казне, индивидуализацији и потреби испитивања личности окривљеног. Правосуђе формално прихвата ове идеје, и фразеологија судских одлука је увек у складу са тим концепцијама. Интимно, судија се међутим врло често инспирише супротним концепцијама, и испитује личност окривљеног првенствено у циљу постизања класичне апстрактне правичности, ради досуђивања блаже или строже казне, а много мање у циљу правилног избора казне с обзиром на циљ. Још веће неслагање у погледу схватања циља казне и индивидуализације постоји између науке и позитивног права с једне стране, и широких слојева популације с друге стране. То неслагање је конкретна манифестација појаве која је општа у распостирању идеја: Идеје формиране у научним срединама, стижу до широких народних маса и бивају прихваћене врло споро и са деформацијама, некад тек онда кад су у средини из које су потекле већ превазиђене. Широке масе траже још и данас правичну, а не друштвено корисну пресуду, а правичном пресудом сматрају ону која одговара сразмерној одмади за моралну грешку. Постојање разлика у схватањима између законодавца и народних маса у погледу основних питања криминалне политике, нису чињеница која би се могла просто занемарити, поред осталог и због тога што људи из народа (поротници или чланови мешовитог суда) у већој или мањој мери учествују у вршењу правосуђа. Тим се схватањима не може повлађивати, али се не може ни просто прећи преко њих или чекати да се током времена сама од себе измене. Морало би се активно радити на томе да нове идеје у чију се правилност верује буду прихваћене.

2) Одлучивање о санкцији почива добрим делом на резултатима добијеним испитивањем личности окривљеног у кривичном поступку. Испитивање личности окривљеног је врло сложен посао ако се њиме треба поуздано да објасни зашто је једно лице одређене биолошке конституције, са одређеном прошлешћу, под одређеним околностима извршило кривично дело, и ако се траже индивидуални разлози који су утицали на извршење кривичног дела. Међутим могућности да се испитивање окривљеникове личности темељно обави у кривичном поступку су веома скромне, тако да се са разлогом може поставити питање у којој је мери могуће стварање бар приближне слике о личности окривљеног за потребе кривичног поступка. О потпуном одређивању личности окривљеног, сложене

из многобројних, разноврсних, променљивих и противречних компонената не може бити ни говора.

Испитивање личности врши се преко стручњака (психолога, психијатра, педагога, лекара, социјалних радника и других), који на основу краткотрајних посматрања, вршених под животним околностима и у средини која није нормална за субјекта, са веома несигурним средствима истраживања и непоузданим или шаблонским методама, са разумљивом могућношћу личних грешака, некад и под разним утицајима. Од таквих истраживања очекује се разјашњење садашњег стања личности, и налажење узрока тог стања и постављање прогнозе владања у будућности. Од стручњака се тражи више него што они могу дати по неухватљивој, покретној и у суштини флуидној материји посматрања, по могућности њихове дисциплине и са материјалом којим располажу. Међутим, на основу њихових извештаја (чија правна природа није довољно одређена, јер се не могу, или се не могу увек третирати као експертизе) треба одлучити да ли ће се применити казна или друга мера, одредити њихов карактер и трајање, и одлучити о слободи, често и судбини човека, и утицати на његово владање и његов развој у будућности. Савестан испитивач, свестан својих ограничених могућности даје свој суд са оградама и резервама, и само у погледу оних питања на која је могуће дати одговор, указујући тако суду на релативну вредност својих закључака и констатација. Испитивач мање савестан или претерано убеђен у могућности своје дисциплине (другим речима мање стручан и мање разуман) показује неоправдану одлучност у својим закључцима. Таква испитивања, и кад су најуспелија имају тај недостатак да пружају само слику садашњег стања, али не осветљавају процес помоћу кога се формирала личност, нарочито код унутрашњих психичких стања.

Испитивање личности врши се и преко сведока, прикупљањем података о току ранијег живота или података о понашању непосредно пре извршеног кривичног дела или у току извршења кривичног дела. У ранијим временима сведоци су били и једино средство за вршење ових испитивања. Такво сведочење, уколико се ради о ранијем животу није сведочење о одређеним чињеницама, већ у одређеним цртама карактера, афектном понашању, духовним оријентацијама, који се откривају запажањима вршеним током времена и њиховим тумачењима. Од сведока се ту у ствари тражи суд, мишљење, не сведочење, и онај који га даје треба да је добар посматрач, способан да озбиљно и непристрасно оцени човека, и јасно изложи свој суд. Такав исказ се међутим често своди на изношење простих утисака, и увек је више или мање подложен утицајима, јер се као сведоци јављају лица која су са окривљеним била у дуготрајним узајамним односима, добрим или лошим, што утиче на правилност суда о личности, који је већ сам по себи несигуран, подобан да подлегне различитим деформацијама, чему доприноси и утицај социјалних чинилаца: припадност одређеној друштвеној класи, конфесији, политичкој партији

и тд. (1) Исказ сведока који се односи само на поједине чињенице из живота окривљеног, има тај недостатак да место стварања представе о једном процесу даје само изоловане чињенице које као такве могу бити погрешно интерпретиране, или указују на неке манифестације чији је значај тешко одредити. Помоћу тих сведоци долази се до констатације неких поступака у спољњем свету, али не и до откривања оног што стоји иза њих у човеку, и што им је прави узрок. (2)

Испитивање у вези са личношћу окривљеног, без обзира на средства помоћу којих се врше, дају материјал за једну сасвим релативну дијагнозу стања окривљеног и још релативнију прогнозу његовог будућег владања. То природно не значи да ова испитивања треба напустити, већ само да у њихову оцену треба унети потребну обазривост и увек имати пред очима релативност њихове вредности.

3) Испитивање личности окривљеног врши се ради адекватног избора врсте казне односно адекватног одмеравања казне. Видели смо колико су скромне могућности испитивања личности окривљеног. Треба истаћи да су исто тако скромне правне могућности да се резултати испитивања личности окривљеног потпуно искористе. Могућности индивидуализације приликом изрицања пресуде су у ствари знатно мање него што се обично замишља. Индивидуализација приликом изрицања пресуде се обично своди на ослобођење од казне или одлагање извршења изречене казне, или у оцени потребе изрицања факултативних споредних казни или мера безбедности. Најважнији облик индивидуализације, избором врсте санкције мање долазе у обзир, с једне стране због ограничења постављених у закону, а с друге стране што су прсте казни малобројне, а у колико су у питању казне лишења слободе због тога што се у многим законодавствима не разликују битно између себе. Тежиште индивидуализације пребачено је зато у неким законодавствима у фазу извршења. То је нарочито широко остваривано у погледу васпитних мера према малолетницима. Законодавац је у погледу индивидуализације у току извршења казне показао много мање ширине него код васпитних мера и та је резервисаност разумљива.

4) Утврђивање стања личности окривљеног формално је акт суда. Поставља се питање у којој је мери то утврђивање заиста акт суда. Формално гледано, стварна улога суда је ту веома ограничена. Суд непосредно ради веома мало. У питању су сложена, обимна и дуготрајна истраживања, која се по правилу не могу вршити непосредно, не само онда кад се тражи

(1) Jean Le Bret: *«Les observations lentes»* у *«Recueil d'études en hommage à M. Louis Ilgueney»* — Paris 1964.

(2) Тешкоћа је и у томе што нека законодавства не дозвољавају сведочки исказ о судовама вредности, оценама и утисцима, иако се од тога све чешће одступа. Но тешкоће не потичу само из законске забране. Сведочење о овим околностима је деликатно и тамо где је дозвољено.

посебна стручност, него ни онда кад је за то потребно само дуже време. Суд тако утврђује стање личности окривљеног најчешће посредно, на основу списка, на основу извештаја лица која су се по налогу суда бавила личношћу окривљеног, или на основу исказа сведока. Непосредан контакт са окривљеним суд има само за време краткотрајног суђења (више контаката, и према томе више могућности непосредног сазнања о личности окривљеног има истражни судија али он, осим у поступку према малолетницима у неким законодавствима, не суделује у суђењу). Такво утврђивање стања личности окривљеног више је прихватање туђег мишљења, уз ограничене могућности контроле, него формирање сопственог. Закључци судске одлуке уколико се односе на личност окривљеног, само су малим делом закључци суда. Према тим резултатима туђег рада суд има два дијаметрално супротна става: или их прихвата онако како су дати без проверавања (то бива сасвим изузетно) или се из аверзије према научним испитивањима, која потиче некад из неупућености, а некад из свести о сасвим релативној вредности ових закључака, труди да што мање воде рачуна о њима, и иду на решења која су за окривљеног најблажа, уместо на решења која би била у складу са овим извештајима.

На другој страни запажа се тенденција, којој се суд одупире, и сматрамо с разлогом, да се кривично правосуђе претвори у ствар лекара, психијатара, психолога, педагога, социјалних радника итд. чијим би закључцима суд само давао обавезну снагу. Таква тенденција отвара питање односа између кривичног поступка и оваквих криминолошких истраживања.

II. Противречности

Принцип индивидуализације казне преко проучавања личности окривљеног је један, али не једини принцип којим се руководи савремено кривично право. Огуд појава низа противречних ситуација у доктрини и позитивном праву.

1) Упоредно са испитивањем личности окривљеног у циљу правилног одабирања санкције (испитивање значи успоравање поступка), јавља се и сасвим супротна идеја, идеја аутоматизације кривичног поступка ради постизања брзине и ефикасности. Идеја се јавља под притиском огромног броја кривичних дела, проузрокованих увећањем броја становништва, напредком технике, измењеним начином живота, јачањем правног и техничког саобраћаја и других кримогених фактора. Идеја је нашла примену у прво време само за радње малог друштвеног значаја, иступе и неке преступе (у виду установе наплате новчане казне на месту дела без икаквог поступка и одлуке, доношења одлуке без претходно вођеног поступка и испита окривљеног, доношења одлуке у одсуству недошавшег окривљеног, или скраћивање поступка на други начин). Данас се показује тенденција да се такав поступак прошири и на кривична дела која имају

већи друштвени значај, али код којих из специфичних разлога (на пр. многобројности) потреба брзог и ефикасног реаговања избија у први план. Из тих разлога изгледа да ћемо за одређене групе кривичних дела (на пр. за кривична дела угрожавања јавног саобраћаја) морати у догледном времену мењати не само поступак суђења, који је упоређен са темпом савременог животога иначе анахроничан, већ и саме принципе кривичне одговорности.

Дошло је дакле до истовременог а дивергентног кретања развоја поступка: с једне стране у правцу индивидуализације и испитивања личности окривљеног, а с друге стране у правцу аутоматизације поступка. Такво стање представља крупну противуречност, која тражи разрешење, односно одређивање критеријума по коме ће се разграничити материја у којој ће се применити један а у којој други принцип, односно означити област у којој ће испитивање личности бити обавезно и области из којих се то испитивање може искључити.

2) Испитивање личности окривљеног и доношење пресуде засноване на том испитивању, захтева од судије високу стручну спрему (изван чисто правне спреме). У исто време са тим, захтева се учешће лајка у кривичном суђењу, у облику класичне или реформиране пороте на западу, чија суђења обухватају управо оне случајеве где је испитивање личности окривљеног најпотребније, уз обезбеђење претежног утицаја овом елементу, а у земљама источне Европе (али и другде) стварају се мешовити судови за суђење свих кривичних дела. Другим речима тражи се учешће судија који не располажу никаквом стручном спремом, ни у области права ни у области криминологије, којима су криминолошке идеје стране, и који по правилу живе још у идејама класичног кривичног права. Такво стање је једна крупна противуречност коју треба разрешити.

3) Испитивање личности окривљеног обухвата и његов интимни живот. Задирање у ту област може погодити окривљеникову личност теже од задирања у област личне слободе, неповредности стана или тајности преписке, који се штите одредбама кривичног поступка, докле питање да ли се због сваког кривичног дела може испитивати цео живот окривљеног, његове породице и његових сродника, и у којим случајевима то може бити, стоји отворено. То свакако представља противуречност, која још више пада у очи ако се ова могућност разголићавања интимног живота окривљеног чија кривица није још утврђена, упореди са бритом законодавца да рехабилитацијом и другим средствима, прикрије криминалну прошлост правноснажно осуђеног. Мере за уклањање ове противуречности морају се наћи. Подела процеса на две фазе, и испитивање личности тек после утврђене кривичне одговорности, знатно би поправило садашњу ситуацију, али таква подела није прихватљива, јер на другој страни доноси велика погоршања.

4) Индивидуализација заснована на испитивању личности окривљеног је механизам са практичним циљевима. Правна вредност једног таквог

механизма се цени према постигнутим циљевима (при чему се мора разликовати оно што је резултат примене тог механизма, од онога што је резултат других фактора), а не према његовој доктринарној чистоти. Посматрано тако, мора се признати да индивидуализација није дала резултате који су се од ње очекивали, делом и због тога што су та очекивања била претерана. У научним расправљањима о овом питању запажа се недостатак нужног реализма. Друштвена стварност која треба да служи као основица за све активности ове врсте, узима се шематизовано, недопустиво упростићено, некад и идеализовано. У савременом кривичном праву које је одбацило многе старе догме, створиле су се нове догме, о којима се сматра непристојним покретати дискусију, а практични резултати појединих института посматрају се кроз призму тих догми, уместо да се узимају снако како се стварно показују. Једна од тих догми је веровање у могућност моралног препорода окривљеног помоћу кривичне санкције, која доводи до тога да се позитивни резултати кривичних санкција виде и тамо где их нема, или да се негативни резултати прећуткују. Са резултатима испитивања личности окривљеног стоји слично. Дијагноза стања и прогноза будућег понашања окривљеног, које су послужиле као основ за изрицање санкције, показале су се у огромном броју случајева погрешне. Резултати су нарочито били слаби у области у којој је идеја испитивања личности у циљу правилног одабирања санкције најдоследније спроведена, у којој се у исто време посебна пажња обратила на кадрове и на васпитну страну извршења, — у области малолетничког криминалитета, у којој је ситуација реално гледана блиска банкрутству. Код таквог стања ствари, раширено мишљење да је савремено кривично право према малолетницима, наговештај општег кривичног права будућности, — није израз реалности, већ догматског предубеђења.

Мислим да постоји противречност кад се тежиште борбе против криминалитета упорно баца на испитивање личности окривљеног и од тога првенствено очекује побољшање резултата, када конкретна стварност показује да су та очекивања претерана. Ми смо за данашње институте нашег кривичног права не због тога што смо са њима задовољни, већ због тога што не располажемо бољим, а то је нешто сасвим друго.

III. Тенденције

Нарочито бих хтео подвући да моје излагање не треба да буде схваћено као позив за враћање на кримонолошке идеје које су претходиле садашњим (од њих би се могли очекивати само гори резултати), већ као позив на критичко преиспитивање тих идеја, с обзиром на резултате које дају и њихову усклађеност са потребама и могућностима савременог друштва. Излагање не треба схватити ни тако да узроке пораста криминали-

тета треба тражити првенствено (још мање искључиво) у начину на који су одређени циљеви казне, и у средствима одређеним за постизање тога циља. Узроке не треба ту тражити већ због тога што кривично право уопште нема такав пресудан утицај на спречавање и сузбијање криминалитета. На дугој листи инструмената који томе служе, кривично право по своме значају стоји негде на крају. Неефикасност сузбијања криминалитета има добрим делом свој узрок у томе што се ова истина још довољно не схвата. Много је важније (и изгеди на успех су већи) спречити да се појединац одвоји од друштва, него да се онај који се одвојио врати на траг. Наши напори иду управо у супротном правцу: на једној страни, и са сумњивим резултатима, враћамо друштву релативно мали број извршилаца кривичних дела, док на другој страни остављамо да се образују легиони нових потенцијалних извршилаца кривичних дела, недопустиво занемарујући превенцију.

Даљи развој кривичног права (које увек у сузбијању криминалитета има само ограничен значај) није у враћању на старо, већ у усавршавању онога што постоји или у проналажењу нечега потпуно новог. Ради усавршавања онога што постоји мора се успоставити одређени редослед за решавање појединих питања, заснован на њиховом значају и на њиховој вези која потиче из природног реда ствари. До сада се наша активност сводила углавном на доградњу, употпуњавање и усавршавање постојећег система, тј. на обраду питања која нису кључна, полазећи од тога да су основи система ван дискусије. Усмеравање наше активности у том правцу мора претрпети озбиљне корекције. Основе нашег кривичноправног система нису више тако савршене, као што су могле бити у ранијим временима, и као што нам још изгледају, и све ће мање бити. Сваки правни систем постављен на одређеним принципима (друштвено условљеним) има одређене границе до којих се може усавршавати. У одређеном моменту усавршавање система постављеног на тим принципима није више могуће. У том случају место постојећег система, чији је даљи развој у складу са новим друштвеним потребама немогућ, мора се створити нов систем. Верујем да смо у области кривичног права (материјалног и процесног) доспели у ту фазу или да смо јој сасвим близу. Због тога мислећи и даље на усавршавање постојећег и границама могућег, морамо истовремено, али много интензивније него до сада, испитивати могућност стварања једног другачијег кривичноправног система, који ће у складу са друштвеним развојем одговарати новим друштвеним односима и бити ефикаснији, без наносења штете основним вредностима човека. Без журбе и на време мора се размислити о ономе што треба да дође. Каква ће бити садржина тог новог, тешко је унапред рећи, али је сигурно да ће се битно разликовати од онога што данас имамо, и што све мање задовољава.

Др Тихомир Васиљевић

РЕЗЈУМЕ

*Современное уголовное право и исследование личности обвиняемого
Затруднения — Противоречия — Тенденции*

Современные цели наказания требуют индивидуализацию наказания, т. е. наказание назначается в строгом соответствии с тяжестью вины лица, совершившего преступление, что обязывает суд учесть в ходе судебного разбирательства все обстоятельства дела и личности виновного. Это учтывание обстоятельств дела и личности виновного наталкивается на многочисленные затруднения и противоречия, на которых автор и останавливается.

По мнению автора затруднения заключаются в следующем: 1 — Современные идеи о целях и о необходимости индивидуализации наказания, принятые наукой, не в одинаковой степени проникли и не в одинаковой степени усвоены в позитивном праве, уголовном правосудии, а в особенности в народных массах, представители которых участвуют в разбирательстве уголовных дел. 2 — Возможности установления способности виновного сознавать значение совершенного деяния весьма скромны у суда во время разбирательства дела, независимо от того, устанавливается ли на основании заключения экспертов или опроса свидетелей. 3 — Адекватный выбор санкции, отвечающей результатам исследования обстоятельства дела и личности виновного, наталкиваются на ограничения материального уголовного права. 4 — Дефиниция личности виновного по существу представляет собой формальный акт суда.

Противоречия автор усматривает в следующем: 1 — Наряду с требованием индивидуализации и учитывания всех обстоятельств дела и личности виновного, в позитивное право широко вводится автоматическое наказывание. 2 — Вопреки требованиям дополнения юридических познаний судей познаниями криминологии, в состав судебных коллегий при разбирательстве наиболее тяжелых или наиболее частых уголовных преступлений, вводятся лица без каких-либо специальных познаний, составляющие при этом большинство состава судебной коллегии. 3 — Исследованием личности виновного суд вторгается в его интимную жизнь, еще не установив совершения им деяния, ему приписуемого, в то время как он пользуется полной и действенной защитой своих классических личных прав во время судебного процесса и при пересмотре дела, по которому состоялся обвинительный приговор, вступивший в законную силу и т. п. 4 — Центром тяжести борьбы с преступностью является исследование обстоятельств дела и личности виновного, хотя результаты, особенно в области преступности несовершеннолетних, в которой исследование дела и личности особенно тщательны, не оправдывают такую точку зрения.

Автор подчеркивает, что позицию, занятую им в данном вопросе, следует понимать не как призыв к отказу от существующих идей о целях наказания, а как призыв к критическому обследованию, связывая его с общественной реальностью ради улучшения существующей системы, но в то же время обращает внимание на то, что любая из правовых систем располагает ограниченными возможностями для своего улучшения. Автор

утверждает, что приближается время, когда дальнейшие улучшения делаются невозможными и когда следует создавать иную систему. По мнению автора, в области уголовного права не придется долго ожидать наступления этого дня и потому выступает с призывом подумать заранее и без спешки о создании новой системы, более полно отвечающей потребностям существующего общества и не ущемляющей основные ценности человека.

SUMMARY

Contemporary Penal Law and Investigation of the Personality of the Culprit Difficulties — Contradictions — Tendencies

The modern purposes of punishment exact individualization of the punishment, i. e. its adaptation to the personality of the perpetrator, and this requires examination of this person in the course of criminal procedure. The author comments the multitude of difficulties and contradictions encountered with in such an examination.

According to the author these difficulties are due to the fact that: (1) Modern ideas of the purposes and necessity of individualizing punishment adopted by the science have not equally penetrated into, nor are they equally accepted by the positive law, criminal judicature, and especially by masses of people whose representatives participate in the exercise of criminal judicature; (2) Possibilities of establishing the personality of the culprit in the course of criminal procedure are very modest, either when an expert is doing it or the witnesses are examined; (3) Adequate choice of sanctions in conformity with the results of examination of the personality of the culprit encounters with the restrictions of the material criminal law; (4) Definition of the personality of the culprit is, in fact, a formal act of the court.

The author finds that contradictions lie in the fact that: (1) Simultaneously with the demand for individualization and examination of the personality of the culprit, automatic punishment is widely introduced in the positive law; (2) In spite of the indication that the legal knowledge of a judge should be complemented with the knowledge of criminology, laymen without any expert knowledge are included in the trial of the most difficult and repeated criminal deeds; (3) Examination of the personality of the culprit probes into his intimate life, before it is established whether he is guilty or not, contrary to the complete and efficient protection of his classic personal rights in the course of criminal procedure, and the protection granted to sentenced persons by rehabilitation, etc.; Focus of fighting criminality is on the examination of the personality of the culprit, although the results, in particular in the field of minor delinquents where investigations of such kind have gone very far, do not justify such an attitude.

The author points that his standpoints should not be taken as an invitation to give up the old approaches on the purpose of punishment but as an invitation to a critical consideration of the matter in the light of the social reality, in view of improving the existing system, but he is stressing

at the same time that every legal system has limited possibilities for improvement, and at one point further improvements are not possible, when an other system should be construed. The author predicts that in the field of criminal law this moment is to be expected soon and he proposes that one should already start thinking without hurry about a new system better suited to the requirements of the present society, without harming the basic values of man.

RÉSUMÉ

Le droit criminel contemporain et l'examen de la personnalité de l'inculpé *Difficultés — Contradictions — Tendances*

Les buts contemporains de la peine exigent l'individualisation de la peine, c'est-à-dire son adaptation à la personnalité de l'auteur, ce qui suscite la nécessité de l'examen de cette personnalité dans la procédure criminelle. Un tel examen rencontre de nombreuses difficultés et contradictions que l'auteur de cet article a exposé.

Selon l'auteur les difficultés consistent en ce qui suit. 1) Parce que les idées contemporaines relatives aux buts et à la nécessité de l'individualisation de la peine, adoptées dans la science n'ont pas pénétré également et n'ont pas été acceptées également dans le droit positif, dans la justice pénale, et surtout dans les masses populaires dont les représentants participent dans l'exercice de la justice pénale. — 2) Parce que les possibilités de la détermination de l'état de l'inculpé au cours de la procédure criminelle sont très modestes, soit qu'elle est effectuée par l'intermédiaire des personnes compétentes soit par la voie de l'audition des témoins. — 3) Parce que le choix adéquat des sanctions conforme aux résultats de l'examen de la personnalité de l'inculpé, se heurte aux limitations du droit criminel matériel. — 4) Parce que la définition de la personnalité de l'inculpé est seulement de façon formelle un acte du tribunal.

L'auteur voit les contradictions dans les faits suivants: 1) Parce que simultanément avec la revendication de l'individualisation et de l'examen de la personnalité de l'inculpé on introduit largement dans le droit positif la punition automatique. — 2) Parce que contrairement à l'indication que les connaissances juridiques des juges doivent être complétées par la connaissance de la criminologie, dans la composition des tribunaux qui doivent prononcer les jugements pour les infractions les plus lourdes de conséquences ou les plus fréquentes on introduit dans la plupart des cas l'élément laïque qui ne dispose d'aucune connaissance technique. — 3) Parce que l'examen de la personne de l'inculpé empiète sur sa vie intime, avant qu'on ne sache s'il est coupable, contrairement à la protection complète et efficace de ses droits personnels classiques au cours de la procédure criminelle, et à la protection qui ont accordée valablement aux personnes condamnées par la voie de la réhabilitation, etc. — 4) Parce que tout le poids de la lutte contre la criminalité est concentré sur l'examen de la personnalité de l'inculpé, quoique les résul-

tats, surtout dans le domaine de la criminalité des mineurs dans lequel l'examen de la personnalité est poussé le plus loin, ne justifient pas une telle attitude.

L'auteur a souligné que le point de vue sur lequel il s'est placé ne doit pas être interprété comme un appel à l'abandon des idées actuelles relatives au but de la punition, mais seulement comme un appel à l'analyse critique qui se rapporte à la réalité sociale, aux fins de l'amélioration du système existant, mais en même temps il a signalé que chaque système juridique a des possibilités d'amélioration limitées, et qu'à un moment donné les améliorations ultérieures ne seront plus possibles, de sorte qu'il sera nécessaire de construire un autre système. D'après les prévisions de l'auteur dans le domaine du droit criminel on n'attendra pas longtemps l'apparition d'un tel moment et il propose que l'on commence à réfléchir en temps utile et sans hâte à la construction d'un nouveau système qui correspondra mieux aux besoins de la société contemporaine sans porter préjudice aux valeurs fondamentales de l'homme.